

Onderzoek non-bancaire financiering 2023

Met veerkracht naar voorspoed

27%

> 5.1 mld.

14%

36%

Voorwoord

Reflectie op 2023

De non-bancaire financieringsmarkt heeft zich in 2023 verder ontwikkeld te midden van een dynamische economische omgeving. Het jaar werd gekenmerkt door voortdurende aanpassingen aan de blijvende impact van de COVID-19 pandemie in bepaalde sectoren en uitdagingen in de vastgoedsector, terwijl we ook te maken hadden met macro-economische uitdagingen, zoals de inflatie en geopolitieke spanningen en handel. Het belang en de omvang van de non-bancaire financieringsmarkt is ook in 2023 verder toegenomen en de verwachting is ook dat dit de komende jaren zal doorzetten.

Ook de financiële wet- en regelgeving is (verder) van toepassing geworden op de sector. Per 10 november 2023 is voor crowdfundingplatformen een Europese crowdfunding vergunning (ECSPR) van kracht geworden. Dit is een Europese vergunning, die in alle landen gelijk is en waar alle crowdfunders in Europa aan moeten voldoen.

Langdurige invloed van COVID-19

Ondanks dat de COVID-19 pandemie achter ons ligt, waren de economische gevolgen in 2023 nog steeds voelbaar. Veel MKB-bedrijven ervoeren de nasleep in de vorm van liquiditeitsproblemen, betalingsregelingen voor het terugbetalen van corona steun en een veranderende vraag. Hierdoor was extra behoefte aan flexibele financieringsoplossingen.

Non-bancaire financiers speelden een cruciale rol in het ondersteunen van deze bedrijven, door het aanbieden van maatwerkfinancieringen die inspeelden op de specifieke behoeften van het MKB in deze herstelperiode.

Meer asset-based financiering en flexibiliteit

De non-bancaire financieringsmarkt groeide ook in 2023 verder. Financieringsproducten zoals Direct Lending en Factoring kenden een sterke toename in populariteit. Deze groei werd gedreven door de zoektocht van ondernemers naar flexibele financieringsopties en concrete, passende financiering o.a. gebaseerd op assets.

Zakelijke financieringsadviseurs ontzorgen financiers met betere aanvragen

Goed en betrouwbaar financieringsadvies wordt steeds belangrijker. Steeds meer financiers hebben een adviseursdesk waar zakelijke financieringsadviseurs direct hun financieringsaanvragen kunnen indienen. Om de kwaliteit van deze zakelijke adviseurs te kunnen garanderen en om deze markt verder te professionaliseren, heeft Stichting MKB Financiering in 2021 het keurmerk Erkend Financieringsadvies MKB ontwikkeld in samenwerking met marktpartijen en andere stakeholders.

Een belangrijke toegevoegde waarde van deze financieringsadviseurs, naast het begeleiden van ondernemers, is het ontzorgen van financiers door het screenen en verbeteren van de aanvragen.

In 2023 hebben de erkende financieringsadviseurs 34% van de financieringsaanvragen, die zij in behandeling namen, niet ingediend bij een financier. Deze voorselectie ontzorgt de financiers die anders zelf deze aanvragen en afwijzingen hadden moeten verwerken. Van de aanvragen die Erkend financieringsadviseurs indienen, wordt er 94% door de financiers toegewezen. Erkend adviseurs hebben daarbij 61% van de financieringen kunnen onderbrengen bij de non-bancaire financiers.

Inclusieve financieringsmarkt

Diversiteit en inclusie binnen de financieringsmarkt krijgt ook steeds meer aandacht, mede door initiatieven zoals Code-V en het Nationaal Convenant MKB-Financiering. Deze initiatieven zijn bedoeld om een meer inclusieve en een breder toegankelijke financieringsmarkt te ontwikkelen, waardoor meer ondernemers financiering aan kunnen trekken voor start en groei. Stichting MKB Financiering zal in 2024 extra aandacht besteden aan het stimuleren van een inclusieve financieringsmarkt.

Nationaal Convenant MKB-Financiering

Een belangrijke mijlpaal voor Stichting MKB Financiering en de gehele mkb financieringsmarkt, is het totstandkoming van het Nationaal Convenant MKB-Financiering, ondertekend door diverse brancheorganisaties en marktpartijen. Hierin zijn afspraken gemaakt met alle publieke en private financiers om tot 2030 de financieringsmarkt voor het mkb structureel te verbeteren om te komen tot de beste MKB financieringsmarkt van Europa. Een groot deel van de knelpunten die SMF de afgelopen 5 jaar heeft onderzocht en aangekaart, zijn hierin meegenomen en zullen de komende jaren worden aangepakt.

Vooruitblik op 2024

Voor 2024 wordt er een verdere groei van 12% verwacht bij de sector van non-bancaire financiering. Dit is gebleken uit onze uitvraag aan de deelnemende financiers voor dit onderzoek. Daarnaast zullen nieuwe Fintech en innovatieve ontwikkelingen naar verwachting de inzet van kunstmatige intelligentie voor risicoanalyse en klantenservice, een grotere rol gaan spelen. Ook zal de focus op duurzaamheid en ESG-criteria verder toenemen. Dit zou tot een nieuw financieringsaanbod kunnen leiden, die aansluit bij de groeiende vraag naar 'groene' en maatschappelijk verantwoorde investeringen.

Conclusie

2023 was een jaar waarin de non-bancaire financieringsmarkt zijn veerkracht en aanpassingsvermogen bewees, tegen de achtergrond van aanhoudende economische uitdagingen en de nasleep van de COVID-19 pandemie. De sector speelde een cruciale rol in het opvangen en ondersteunen van het MKB om via maatwerk oplossingen passende financiering te verkrijgen. De groei van de non-bancaire sector bevestigt wederom het belang van de non-bancaire financieringsmarkt voor met name het kleinbedrijf, maar ook steeds vaker het brede MKB. Met de voortdurende ontwikkelingen en de focus op inclusiviteit, verdere professionalisering en duurzaamheid, is het onze visie dat, de non-bancaire financieringsmarkt klaar staat, om een nog belangrijker rol te spelen in het economische landschap de komende jaren.

Inhoud

1. Samenvatting	1
1.1 De non-bancaire sector groeit door naar ruim 5 miljard	1
1.2 Groei in volume € stijgt harder van de groei het aantal verstrekkingen	1
1.3 De non-bancaire markt in het kort	1
1.4 Nieuwe gegevens in beeld	2
2. Kerncijfers 2023	3
3. Dit is non-bancair financieren	4
4. Non-bancaire financiering per vorm	6
4.1 Lease	6
4.2 Crowdfunding	8
4.3 Vastgoedfinanciering	10
4.4 Factoring	11
4.5 Direct lending	13
4.6 MKB Beurs	14
5. MKB Financieringsmarkt (totaal)	15
5.1 Omvang non-bancaire financieringsmarkt	15
5.2 Omvang bancaire financiering	17
5.3 Non-bancaire financieringsmarkt in MKB financieringsmarkt tot €1 mln. steeds relevanter	18
6. Overige non-bancaire ontwikkelingen	20
6.1 De non-bancaire financieringsmarkt op sectorniveau	20
6.2 Default percentage financiering	22
6.3 Gemiddeld rentepercentage portefeuille	22
6.4 Inclusief financieringslandschap	24
6.5 Financieel advies over Non-bancaire financiering	27
6.6 Groeiverwachting 2024	18
7. Conclusie	29
8. Over SMF	31
9. Onderzoeksverantwoording	32

1. Samenvatting

Het jaarlijks onderzoek door Stichting MKB Financiering naar non-bancaire MKB financieringen heeft als doel om de trends en ontwikkelingen aan de aanbodkant van de non-bancaire financieringsmarkt in kaart te brengen. Dit inzicht wordt gegeven op basis van data afkomstig van brancheorganisaties aangevuld met data die Stichting MKB Financiering (SMF) zelf heeft opgehaald bij non-bancaire financiers door middel van een vrijwillige enquête. De cijfers geven een conservatieve inschatting van de marktomvang, aangezien niet van alle non-bancaire financiers in Nederland data is ontvangen en er alleen cijfers worden gepubliceerd die SMF heeft kunnen valideren.

1.1 De non-bancaire sector groeit door naar ruim 5 miljard

In 2023 heeft de non-bancaire financieringsmarkt opmerkelijke groei en veerkracht getoond, door een stijging van 27% van €4.061 miljard in 2022 naar €5.148 miljard aan verstrekte financieringen in het afgelopen jaar. Het aantal verstrekkingen < €1 miljoen door Banken is in 2023 verder afgenomen. Mede hierdoor is het aandeel non-bancaire financieringen onder €1 miljoen verder gestegen van 29% in 2022 naar 36% in 2023 ten opzichte van de bancaire financieringen. Deze stijging onderstreept de toenemende relevantie van non-bancaire financieringskanalen in het financiële landschap, een beweging gedreven door onder andere de veranderende behoeften van het MKB.

1.2 Groei in volume € stijgt harder van de groei het aantal verstrekkingen

Over de gehele linie van de non-bancaire financieringsmarkt, is geconstateerd dat het aantal verstrekkingen minder hard gestegen is dan het volume € van de verstrekkingen. Hierdoor kan geconcludeerd worden dat er gemiddeld genomen grotere tickets en projecten worden verwerkt door de non-bancaire financiers.

1.3 De non-bancaire markt in het kort

Lease en factoring waren in 2023 net als in 2022 samen verantwoordelijk voor bijna 57% van de totale non-bancaire financieringsmarkt. Hiermee is hun positie in de non-bancaire financieringsmarkt in stand gebleven. Deze dominantie weerspiegelt een voortdurende en stabiele voorkeur voor flexibele, op activa gebaseerde financieringsoplossingen, in een tijd waarin bedrijven streven naar meer liquide middelen en operationele flexibiliteit.

Direct lending heeft een significante groei in omvang laten zien, met een toename van 41% van het verstrekte bedrag t.o.v. 2022, ondanks een daling in het aantal verstrekkingen. Deze trend naar 'grotere tickets' laat een verschuiving zien in de focus van direct lenders naar grotere, mogelijk meer complexe financieringsarrangementen.

Nederland staat volgens de Crowdfunding Market Readiness Index (CMRI) op landniveau ruim op de eerste plaats, gevolgd door Noorwegen en Denemarken. Dit betekent dat het crowdfunding ecosysteem in Nederland het beste is ontwikkeld. Dit is ook terug te zien in de blijvende groei van deze crowdfundingplatformen van 16% in 2023 t.o.v. 2022.

Ondanks een minder aantrekkelijk beleggingsklimaat voor vastgoedinvesteerders, lijkt dit nog geen direct effect te hebben gehad op de non-bancaire financieringsmarkt. In 2023 zien we dat het totaal aantal verstrekte vastgoedfinancieringen in zowel volume als in aantallen is gestegen met 4%.

Dit jaar kunnen wij weer, op basis van de aangeleverde data, rapporteren over de financieringsvorm MKB Beurs. Dit is een platform waarbij beleggers rechtstreeks kunnen investeren in MKB bedrijven. Dat kan in de vorm van (certificaten van) aandelen en obligaties (leningen). Daarentegen hebben wij de omvang van de financieringsvorm Kredietunies niet kunnen waarnemen. Hiermee is deze financieringsvorm in het overige deel van het rapport buiten beschouwing gelaten.

1.4 Nieuwe gegevens in beeld

Stichting MKB Financiering heeft de respondenten ook een aantal nieuwe vragen voorgelegd om een nog completer beeld te krijgen van het non-bancaire financieringslandschap. Het gaat om:

- Non-bancaire financieringsmarkt op sectorniveau
- Toegang tot financieren voor vrouwelijke ondernemers
- Toegang tot financiering voor Niet-Westerse ondernemers
- Productie Erkende financieringsadviseurs
- Groeiverwachting 2024

2. Kerncijfers 2023

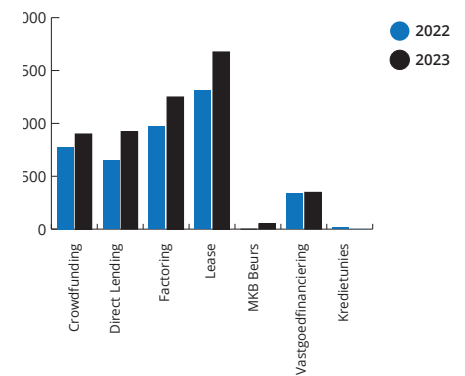
Cijfers non-bancaire financiering 2023 vs 2022 uitgelicht

- Totale non-bancaire financiering stijgt met 27% van 4 miljard in 2022 naar ruim €5,1 miljard aan nieuw verstrekte kredieten in 2023;
- Totaal aantal nieuw verstrekte kredieten is in 2023 gestegen met 14%;
- De verhouding non-bancaire / bancaire kredieten onder de €1 miljoen is gestegen van 29% in 2022 naar 36% in 2023;
- De grootste stijging in volume zit in de bedragscategorie tussen de €50-250K. Deze categorie is gestegen met 63% t.o.v. 2022;
- Er is een forse stijging waargenomen in de financieringsvormen Direct Lending* (39%) en Factoring (29%) t.o.v. 2022.

Totaal non-bancaire financiering (x €1 mln.)

Soort vorm	2023	2022	Groei	Aandeel
Crowdfunding	900	778	16%	17,5%
Direct Lending	922	652	41%	17,9%
Factoring	1.250	970	29%	24,3%
Lease	1.676	1.313	28%	32,6%
MKB Beurs	52	0	0%	1,0%
Vastgoedfinanciering	348	335	4%	6,8%
Kredietunies	0	13	-100%	0,0%
Totaal	5.148	4.061	27%	100%

Omvang (x €1 mln.)

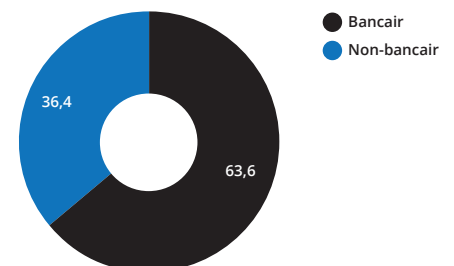
* In de Direct Lending is tevens de financieringsvorm Microfinanciering meegenomen.

Financieringslandschap < €1 mln.

Bancaire en non-bancaire financieringslandschap 2023 (x €1 mln.)

Financieringsvorm	2023	Aandeel	2022	Aandeel
Bancair	7.049	64%	7.690	71%
Non-bancair	4.031	36%	3.191	29%
Totaal	11.080	100,00%	10.881	100,00%

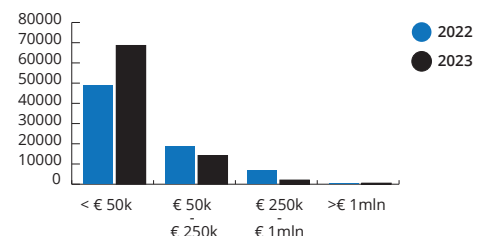
Verdeling financiering bancaire/non-bancaire %

Totaal aantal verstrekte non-bancaire financieringen

Jaar	Totaal	< €50k	€50-250k	€250k-1 mln.	> €1 mln.
2022	74.629	48.905	18.519	6.908	297
2023	85.369	68.625	14.189	2.040	515
Groei	14%	40%	-23%	-70%	73%

Totaal aantal verstrekkingen

3. Dit is non-bancaire financieren

Non-bancaire financiering zijn alle financieringsvormen die niet door een bank worden verstrekt. Deze worden aangeboden door diverse non-bancaire financiers. Er zijn verschillende vormen van non-bancaire financiering¹.

De scope van dit onderzoek beperkt zich tot de financieringsvormen die gericht zijn aan het MKB. Het onderzoek focust zich dan ook op de financieringsvormen crowdfunding, direct lending, factoring, microfinanciering, vastgoedfinanciering, lease, MKB beurs en vastgoedfinanciering. Het onderzoek is gebaseerd op de aangeleverde gegevens van diverse partijen.

- **Crowdfunding:** Crowdfunding is een financieringswijze waarbij gebruik wordt gemaakt van publieke financiering. Een grote groep investeerders/beleggers (veel, maar niet uitsluitend particulieren) investeert gezamenlijk in één project of onderneming. De inleg per persoon kan vanaf relatief kleine bedragen, waardoor de groep van investeerders/beleggers die de vereiste financiering bijeenbrengt groot kan zijn. Het bijeenbrengen van vraag naar en aanbod van geld vindt plaats via een online crowdfunding platform. De crowdfunding van zakelijke leningen wordt veelal aangeduid als crowdlending.

Tijdens dit onderzoek richten wij ons op de crowdfunding van zakelijke leningen oftewel crowdlending.

- **Factoring:** Factoring is een financieringsvorm waarbij een bedrijf zijn facturen verkoopt aan een factoringmaatschappij om zo direct liquiditeit te verkrijgen, in plaats van te wachten op de betalingstermijnen van klanten. Deze financieringsvorm biedt bedrijven de mogelijkheid om hun cashflow te verbeteren en het risico op niet-betaling te verminderen. In ons onderzoek hebben wij ons gericht op de volgende twee vormen:

Traditionele Factoring: houdt in dat het bedrijf uiteindelijk verantwoordelijk blijft voor de niet-betaalde facturen; als een klant niet betaalt, moet het bedrijf de voorgesloten bedragen terugbetalen aan de factor.

American Factoring: biedt meer zekerheid aan het bedrijf, omdat het risico van niet-betaling volledig wordt overgedragen aan de factoringmaatschappij; het bedrijf is niet verplicht om de voorschotten terug te betalen voor facturen die niet geïncasseerd kunnen worden. Het belangrijkste verschil tussen deze twee vormen van factoring ligt dus in wie het risico van niet-betaling draagt.

- **Leasing:** Leasing is een financieringsvorm waarbij een bedrijf gebruikmaakt van een bedrijfsmiddel zonder dit (direct) te kopen uit eigen middelen; de leasemaatschappij blijft eigenaar, terwijl het bedrijf het bedrijfsmiddel huurt en gebruikt tegen betaling van leasekosten. Er zijn twee hoofdvormen van leasing:

Financiële leasing: Bij een financiële lease gaat het om een langetermijnovereenkomst waarbij de leasener het economische eigendom verkrijgt en het risico en de voordelen van het eigendom draagt; aan het einde van de leaseperiode kan de leasener het activum vaak voor een symbolisch bedrag overnemen.

Operationele leasing: daarentegen is meer een huurovereenkomst voor een kortere periode, die meestal korter is dan de levensduur van het activum; de leasemaatschappij blijft verantwoordelijk voor het onderhoud. Het belangrijkste verschil tussen financiële en operationele leasing is dus wie het economische risico draagt en of er een optie tot koop aan het einde van de leaseperiode is.

1. Bron: <https://passendfinancien.nl/dit-is-non-bancair-financieren/>

- **Microfinanciering:** Oorspronkelijk wordt met de term microfinanciering kleine leningen (tot maximaal enkele honderden euro's) bedoeld die voornamelijk worden toegekend aan kleine ondernemers in ontwikkelingslanden wat hen de gelegenheid biedt te investeren en zodoende zelfstandig inkomen te verwerven. Binnen zakelijke financiering worden financieringen tot €50.000 als microkrediet aangeduid. In het onderzoek hebben wij de microfinanciering samengevoegd met de financieringsvorm Direct Lending.
- **MKB Beurs:** Een MKB beurs brengt ondernemers en (institutionele) beleggers samen voor financiering en rendement. Het is een platform waarbij beleggers rechtstreeks kunnen investeren in mkb bedrijven. Dat kan in de vorm van (certificaten van) aandelen en obligaties (leningen). De (certificaten van) aandelen en de obligaties zijn verhandelbaar.
- **Vastgoedfinanciering:** Vastgoedfinanciering betreft tevens één van de vormen van objectfinanciering. Binnen het aanbod van vastgoedfinanciers zijn er verschillende specialismen, zoals financiering van:
 - van commercieel vastgoed (verhuur, hypotheek voor verhuurde woningen, financiering van beleggingspanden). De financieringsbeoordeling wordt voornamelijk gebaseerd op de cashflowcapaciteit van het onderpand;
 - bedrijfspand eigen gebruik. De financieringsbeoordeling wordt voornamelijk gebaseerd op de cashflowcapaciteit van de onderneming. onderpand. Belangrijke ratio: LTV: Loan To Value: de maximale hoogte van de lening wordt mede bepaald door de waarde van het onderpand.

4. Non-bancaire financiering per vorm

4.1 Lease

In dit onderzoek zijn alleen non-bancaire lease bedrijven meegenomen die zich op het MKB richten. Hierbij werken wij samen met de Nederlandse Vereniging van Leasemaatschappijen (NVL) om de cijfers te verzamelen en te duiden. Aanbieders van auto-, bancaire- en vendor lease zijn hierin niet meegenomen.²

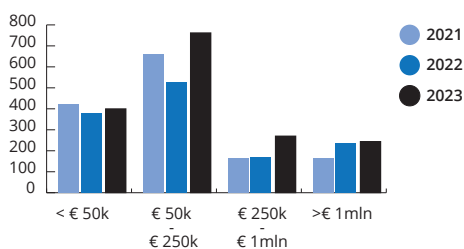
In 2023 was duidelijk sprake van een inhaalbeweging wat betreft het uitleveren van transportmiddelen, nadat de leveringsproblemen van onderdelen uit de voorgaande jaren werden weggewerkt. Dit is ook terug te zien in het volume (€) en aantal verstrekte financiering via non-bancaire lease en is ten opzichte van 2022 gestegen met 28%, waarbij de groei voornamelijk te zien is in financieringen in het middensegment (€50.000 - €1 miljoen).

Het 2e jaarhelft van 2023 leverde een lagere volume op dan in de 1ste helft van het jaar. De economische onzekerheid, de geopolitieke situatie maar ook energieschaarste leidt tot een afwachtende houding bij bedrijven om nieuwe leasecontracten aan te gaan.

Tabel 4.1a Verstrekte financiering Lease (x 1 mln.)

Jaar	Totaal €	< €50k	€50 - 250k	€250k-1 mln.	> €1 mln.
2021	1.411	423	659	163	166
2022	1.313	378	527	171	237
2023	1.676	400	762	270	244
Groei 2022-2023	28%	6%	45%	58%	3%

Totaal verstrekte financiering Lease (x €1 mln.)

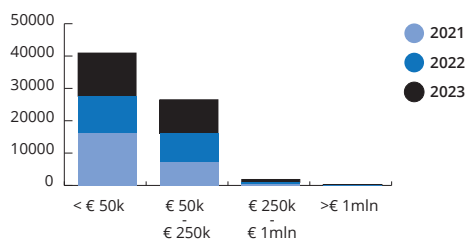
2. Zie voor een overzicht van de gehele Leasemarkt in Nederland in 2023 het rapport "Cijfers Nederlandse equipment leasemarkt in heel 2023" zoals gepubliceerd door de NVL.

In 2023 zijn er 24.712 nieuwe leasecontracten verstrekt. In 2022 waren dit er nog 20.618. De stijging in het aantal lease verstrekkingen is in zowel volume als aantal en over alle klassen terug te vinden. Opvallend is de stijging in de bedrijfsklasse €250-1 mln. van 78% in het aantal verstrekkingen en 58% in volume. Dit geeft aan dat er gemiddeld genomen, voor hogere bedragen wordt geleased.

Tabel 4.1b Aantal verstrekkingen Lease

Jaar	Totaal €	< €50k	€50 - 250k	€250k-1 mln.	> €1 mln.
2021	24.172	16.302	7.357	437	76
2022	20.618	11.288	8.733	503	94
2023	24.712	13.323	10.392	895	102
Groei 2022-2023	20%	18%	19%	78%	9%

Totaal verstrekte financiering Lease (x €1 mln.)

4.2 Crowdfunding

Om een zo volledig mogelijk beeld te verkrijgen van de omvang van verstrekte financieringen via crowdfunding, heeft Stichting MKB Financiering (SMF) data verzameld van zoveel mogelijk crowdfunders, waaronder de tien grootste crowdfunders binnen Nederland. In werkelijkheid is de verstrekte financiering hoger, aangezien niet van alle crowdfunders in Nederland data is ontvangen.

4.2a Nederland heeft het meest gunstige crowdfunding klimaat van Europa

Op 31 januari 2024 is het European Crowdfunding Market Report 2023 gepubliceerd³. Dit rapport geeft belangrijke feiten en cijfers weer met betrekking tot de Europese crowdfundingmarkt. Er wordt ook in het rapport een overzicht gemaakt van de Crowdfunding Market Readiness Index (CMRI) op landniveau. Volgens deze index staat Nederland ruim op de eerste plaats, gevolgd door Noorwegen en Denemarken. Dit betekent dat het crowdfunding ecosysteem in Nederland op dit moment het beste is ontwikkeld.

De CMRI houdt rekening met zes indicatoren van marktontwikkeling zoals het aantal opererende crowdfundingplatformen (ongeacht locatie van het hoofdkantoor) per hoofd, het volume van het aangetrokken fonds per capita, het gemiddelde aantal investeerders per platform per capita (waarvan hoofdkantoor is gevestigd in Nederland) maar ook het kennisniveau over crowdfunding van de bevolking waar het hoofdkantoor van het platform is gevestigd.

4.2b Crowdfunding volume groeit door grotere projecten

In 2023 is er €900 mln. aan financiering verstrekt door middel van crowdfunding t.o.v. €778 mln. in 2022. Dit is een stijging van 16%. Het totaal aantal projecten dat financiering heeft ontvangen via crowdfunding is nagenoeg gelijk gebleven met 2174 aan gefinancierde projecten in 2023 t.o.v. 2197 projecten in 2022. De grootste daling in zowel volume als aantal projecten, gefinancierd door crowdfunding, is in de klasse tussen de €50.000 en €250.000. Deze is met 15% gedaald terwijl het aantal projecten > €1 miljoen is gestegen met 135%. Hierdoor is af te leiden dat de stijging in het volume € te wijten is aan dat er gemiddeld grotere projecten worden gefinancierd.

Tabel 4.2a Verstrekte financiering Crowdfunding (x 1 mln.)

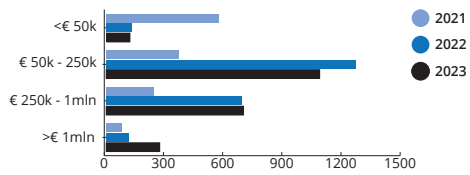
Jaar	Totaal €	< €50k	€50 - 250k	€250k-1 mln.	> €1 mln.
2021	660	17	94	216	333
2022	778	5	181	395	197
2023	900	6	154	347	394
Groei 2022-2023	16%	20%	-15%	-12%	100%

Tabel 4.2b Aantal projecten gefinancierd via Crowdfunding

Jaar	Totaal €	< €50k	€50 - 250k	€250k-1 mln.	> €1 mln.
2021	1.255	570	367	240	77
2022	2.197	129	1266	688	114
2023	2.174	125	1082	696	271
Groei 2022-2023	-1%	-3%	-15%	1%	135%

3. https://www.crowdfunding-research.org/_files/ugd/390e49_e68f0266db3047cd921739c55bf10d91.pdf.pdf (crowdfunding-research.org)

Aantal projecten gefinancierd via crowdfunding

4.3 Vastgoedfinanciering

Om een beeld te krijgen van de omvang van verstrekte financieringen via vastgoedfinanciering, heeft SMF data opgevraagd van alle grote non-bancaire MKB vastgoedfinanciers binnen Nederland. Een deel heeft de data (nog) niet aangeleverd, dus de totale markt zal groter zijn.

4.3a Toenemende regeldruk voor beleggers

Vastgoedbeleggers zijn de afgelopen jaren geconfronteerd met een stapeling van regels die hun rendementen onder druk zetten. Zo is de overdrachtsbelasting voor beleggers stapsgewijs verhoogd naar 10,4% van de koopsom en geldt er in bepaalde wijken van grote steden een opkoopverbod voor beleggers.⁴

4.3b Vastgoedfinanciering in de non-bancaire sector blijft stabiel

In de eerste drie maanden van 2023 bereikte het beleggingsvolume het laagste niveau sinds 2015 volgens CBRE. Ten opzichte van het eerste kwartaal (€1.4 miljard) lag het beleggingsvolume in het tweede kwartaal een kwart hoger op een niveau van €1.8 miljard. Nog altijd aanzienlijk lager dan de afgelopen jaren.⁵ Belangrijk is de toevoeging dat uit het onderzoek van SMF een lager bedrag blijkt, aangezien die informatie is ontvangen en gevalideerd door SMF. Zoals eerder aangegeven zal de markt qua omvang groter zijn, zoals uit het CBRE beleggingsvolume is gemeld.

Ondanks deze ontwikkelingen op de vastgoedmarkt, lijkt dit nog geen direct effect te hebben gehad op de non-bancaire financieringsmarkt. In 2023 zien we dat het totaal aantal verstrekte vastgoedfinancieringen in zowel volume als in aantallen is gestegen met 4% respectievelijk 36% t.o.v. 2022. In 2023 is er €348 mln. aan vastgoedfinanciering verstrekt t.o.v. €335 mln. in 2022. Het aantal verstrekte vastgoedfinancieringen is gestegen van 387 in 2022 naar 527 in 2023. Opvallend is de verschuiving naar grotere tickets. Het aantal verstrekkingen bijvoorbeeld in de klasse €50.000 tot €250.000 is met 2% gedaald, terwijl het volume in dezelfde klasse is gestegen met 155%.

Tabel 4.3a Verstrekte financiering Vastgoedfinanciering (x 1 mln.)

Jaar	Totaal €	< €50k	€50 - 250k	€250k-1 mln.	> €1 mln.
2021	406	3	127	184	92
2022	335	0	22	140	172
2023	348	0	56	127	165
Groei 2022-2023	4%	0%	155%	-9%	-4%

Tabel 4.3b Aantal verstrekkingen Vastgoedfinanciering

Jaar	Totaal €	< €50k	€50 - 250k	€250k-1 mln.	> €1 mln.
2021	1.487	84	931	425	47
2022	387	0	130	199	58
2023	527	0	127	274	126
Groei 2022-2023	36%	0%	-2%	38%	117%

4.4 Factoring

Onder factoring wordt in dit onderzoek alleen non-bancaire financiers verstaan die factoring aanbieden. Zowel American Factoring als Traditionele Factoring zijn in dit onderzoek opgenomen als Factoring.⁶ De factoringmaatschappijen die onderdeel zijn van Banken zijn niet meegenomen⁷ in dit onderzoek. Ook bij factoring kunnen de verstrekte financieringen in werkelijkheid afwijken, aangezien niet van alle factoringmaatschappijen de data is ontvangen. De twee grootste brancheorganisaties, de FAAN (Factoring Nederland) en BAFO (Brancheorganisatie van de American Factoring Organisaties) zijn wel benaderd. De data van de BAFO zijn meegenomen in dit onderzoek.

4.4a Groei factoringklanten vooral in het mkb

In 2023 is de overgedragen omzet toegenomen met 3% ten opzichte van 2022, deze toename komt vooral door de eerste helft van het jaar. Het aantal ondernemingen dat factoring gebruikt voor het aantrekken van werkkapitaal is opnieuw gestegen: het zijn er 10% meer dan in 2022. Door onder andere de inflatie, gestegen rente en volatiele energieprijzen neemt de behoefte aan deze flexibele vorm van liquiditeit sterk toe. Bedrijven hebben weer behoefte aan meer werkkapitaal om de voorraden aan te vullen en hun debiteurenpositie in stand te houden.⁸ De groei van het aantal factoring klanten zit vooral in de sectoren zakelijke dienstverlening en transport. De grootste toename zit bij bedrijven met minder dan 10 miljoen euro omzet, daarmee bewijst factoring z'n waarde voor het mkb.⁹

4.4b Factoringmaatschappijen samen goed voor een kwart non-bancaire financieringsmarkt

Het totaal aan verstrekte financiering door middel van factoring is in 2023 verder gestegen van €919 miljoen naar €1.250 miljard in 2023. Dit is een stijging van 36%. Het aantal verstrekkingen is in 2023 met 37% gestegen van 369.000 naar 506.000 verstrekkingen¹⁰. Hiermee is ook het gemiddelde factuurbedrag dat door de factormaatschappij wordt overgenomen gestegen van €2.469 naar €2.500 per factuur. De vraag naar factoring oplossingen blijft stijgen. In 2023 hebben 52.246 ondernemers hun facturen aangeboden aan factoringmaatschappijen t.o.v. 38.131 ondernemers in 2022. Het biedt ondernemers direct liquiditeit door onbetaalde facturen om te zetten in direct beschikbaar kapitaal. Ook besparen ondernemers tijd, die zij normaliter kwijt zouden zijn aan debiteurenbeheer, waardoor zij zich kunnen concentreren op hun kernactiviteiten.

Tabel 4.4a Verstrekte financiering Factoring (x €1 mln.)

Jaar	Aantal facturen	Aantal ondernemers	Gemiddeld factuurbedrag	Totaal verstrekt volume
2021	266.874	18.745	2.364	631
2022	368.739	38.131	2.469	919
2023	506.307	52.246	2.500	1.250
Groei 2022-2023	37%	37%	1%	36%

6. Zie de cijfers van de Branchevereniging van American Factoring Organisaties (BAFO) voor American factoring specifiek en non-bancaire.

7. Zie de cijfers van de Branchevereniging Factoring Nederland (FAAN) voor het totaal aan bancaire en non bancaire factoring verstrekkingen.

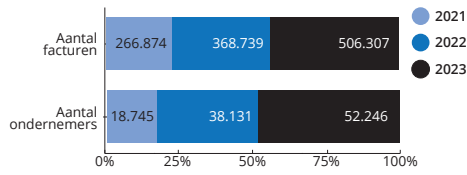
8. [2. Ontwikkelingen op de markt voor bedrijfsfinanciering | CBS](#)

9. [Financieringsruimte | FAAN \(factoringnederland.nl\)](#)

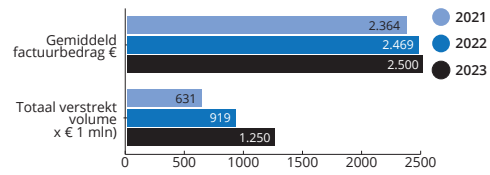
10. Iedere factuur die aan het factoringmaatschappij wordt aangeboden wordt gezien als 1 nieuwe verstrekking. Dit is het geval bij American factoring. Deze aantallen lopen niet gelijk met de enkele aantallen van de andere productvormen. Om die reden is factoring niet meegenomen bij het totaal aantal verstrekkingen non-bancaire en rapporteren wij hier de cijfers separaat

4. Non-bancaire financiering per vorm

Verhouding aantal verstrekkingen / aantal ondernemers factoring

Gemiddeld factuurbedrag / Totaal verstrekt volume factoring

4.5 Direct lending

Om een beeld te krijgen van de omvang van verstrekte financieringen via direct lending, heeft SMF data verzameld van de grootste direct lenders binnen Nederland. Deze data geeft een ondergrens aan, aangezien niet van alle direct lenders in Nederland data is ontvangen.

4.5a Direct lending als alternatief voor bancaire lening

In direct lending zijn er twee hoofdvormen te onderscheiden: enerzijds de variant die veel weg heeft van traditionele zakelijke bankleningen, gefinancierd uit fondsen en anderzijds de door fintech bedrijven aangeboden direct lending, die zich richt op snelle financiering op basis van objectieve data.

Tabel 4.5a Verstrekte financiering Direct Lending(x €1 mln.)

Jaar	Totaal €	< €50k	€50 - 250k	€250k-1 mln.	> €1 mln.
2021	311	142	41	78	50
2022	652	336	217	51	48
2023	922	416	422	76	8
Groei 2022-2023	41%	24%	94%	49%	-83%

4.5b Direct Lending groeit fors door naar bijna 1 miljard¹¹

Direct lending laat in 2023, net zoals het jaar daarvoor, over de gehele linie groei zien behalve in de klasse > €1 miljoen, deze is met 83% afgenomen. De totale verstrekte financiering via direct lending groeide in 2023 met 41% naar €922 miljoen ten opzichte van €652 miljoen in 2022. Ook het aantal verstrekkingen is tussen 2022 en 2023 gegroeid van 47.319 in 2022 naar 57.942 in 2023. Dit betreft een stijging van 22%.

De grootste stijging in volume € is te zien in de klasse €50.000 en €250.000. Deze is met 94% gestegen van €217 mln. 2022 naar €422 mln. in 2023 terwijl het aantal verstrekkingen in dezelfde klasse juist gedaald zijn met 62%. Het gemiddelde verstrekte krediet is in die klasse dan ook gegroeid van €32.239 in 2022 naar gemiddeld €136.060 in 2023. Ook is het aantal verstrekkingen onder de €50.000 in 2023 gestegen met 56% van 35.453 in 2022 naar 55.177. In verhouding tot het verstrekte volume van €416 miljoen in 2023, respectievelijk €336 miljoen in 2022, betekent dit dat het gemiddeld verstrekte krediet in deze klasse is gedaald van €9.477 in 2022 naar €7.539 in 2023.

Tabel 4.5b Aantal verstrekkingen Direct lending

Jaar	Totaal €	< €50k	€50 - 250k	€250k-1 mln.	> €1 mln.
2021	1.487	84	931	425	47
2022	47.319	35.453	6731	5119	16
2023	57.942	55.177	2588	168	9
Groei 2022 - 2023	22%	56%	-62%	-97%	-44%

11. Direct Lending data is inclusief Microfinanciering

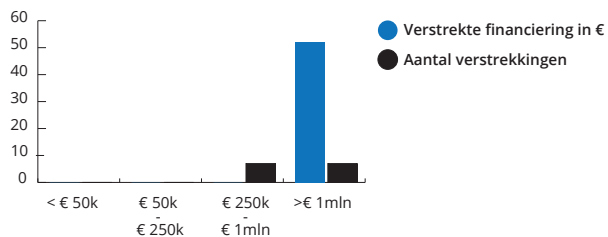
4.6 MKB Beurs

Een MKB beurs brengt ondernemers en (institutionele) beleggers samen voor financiering en rendement. Het is een platform waarbij beleggers rechtstreeks kunnen investeren in MKB bedrijven. Dat kan in de vorm van (certificaten van) aandelen en obligaties (leningen). De (certificaten van) aandelen en de obligaties zijn verhandelbaar. Vorig jaar hebben wij niets kunnen rapporteren over deze financieringsvorm. Dit jaar kunnen wij weer, op basis van de aangeleverde data, deze financieringsvorm vermelden.

Tabel 4.6a Verstreckte financieringen en aantal verstrekkingen

Jaar	Totaal €	< €50k	€50 - 250k	€250k-1 mln.	> €1 mln.
Verstreckte financiering in €	52	0	0	0	52
Aantal verstrekkingen	14	0	0	7	7

Verstreckte financiering in € en aantal verstrekkingen MKB Beurs 2023

5. MKB Financieringsmarkt (totaal)

5.1 Omvang non-bancaire financiering

De totale omvang van non-bancaire financiering aan het MKB in Nederland is in 2023 met gemiddeld 27% gegroeid ten opzichte van 2022. In 2023 is er in totaal ruim €5.148 mld. verstrekt door non-bancaire financiers ten opzichte van €4.061 mld. in 2022. Binnen bijna alle vormen van non-bancaire financiering werd in 2023 meer verstrekt dan in 2022. De grootste groei in 2023 was bij Direct Lending (39%). Door het ontbreken van data over de kredietunies, wordt er in dit onderzoek hier verder niet op ingegaan. Direct lending, Lease en Factoring waren in 2023 samen verantwoordelijk voor ruim 74% van de totale non-bancaire financieringsmarkt.

Tabel 5.1a Totaal non-bancaire financiering per vorm 2023/2022 (x €1 mln.)

Soort vorm	2023	2022	Groei	Aandeel
Crowdfunding	900	778	16%	17,5%
Direct Lending	922	652	41%	17,9%
Factoring	1.250	970	29%	24,3%
Lease	1.676	1.313	28%	32,6%
MKB Beurs	52	0	0%	1,0%
Vastgoedfinanciering	348	335	4%	6,8%
Kredietunies	0	13	-100%	0,0%
Totaal	5.148	4.061	27%	100%

Tabel 5.1b Totaal non-bancaire financiering op bedrag categorie 2023 (x €1 mln.)

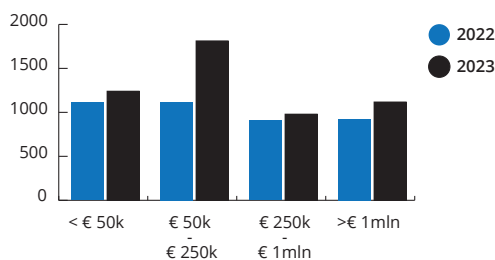
Soort vorm	Totaal €2023	< €50k	€50 - 250k	€250k-1 mln.	> €1 mln.
Lease	1.676	400	762	270	244
Crowdfunding	901	6	154	347	394
Vastgoedfinanciering	348	0	56	127	165
Factoring	1.249	418	418	159	254
Direct Lending	922	416	422	76	8
MKB Beurs	52	0	0	0	52

Van de 5.148 miljard aan totaal verstrekte non-bancaire financiering bestaat ongeveer 60% uit financieringen onder de €250.000 en 40% uit financieringen boven de €250.000. In bijna alle klassen is een hoger totaalbedrag aan financieringen verstrekt in 2023 dan in 2022. De grootste groei is te zien in de financieringen tussen de €50.000 en €250.000. Deze klasse is met 62% gestegen in 2023 terwijl in 2022 er een daling was waargenomen van 10%. Ook blijven de financieringen vanaf €1 miljoen nog sterk groeien van €924 miljoen in 2022 naar €1.117 miljard in 2023.

Tabel 5.1c Totaal non-bancaire financiering 2022-2023 (x €1 mln.)

Jaar	Totaal	< €50k	€50 - 250k	€250k-1 mln.	> €1 mln.
2022	4.061	1.113	1.116	900	924
2023	5.148	1.240	1.812	979	1.117
Groei	27%	11%	62%	8%	21%

Totaal non-bancaire financiering op bedragcategorie

Het totaal aantal verstrekte financieringen is tussen 2022 en 2023 met gemiddeld 14% gestegen. Financieringen tot €250.000 zijn vaker verstrekt in 2023 ten opzichte van 2022. Opvallend is de daling in het aantal verstrekte financieringen vanaf €50.000 tot €1 miljoen terwijl het totaalbedrag aan verstrekte financiering in deze klasse is toegenomen. Opvallend is ook de stijging van 73% in het aantal verstrekte financieringen, groter dan €1 miljoen. Tezamen bevestigt dit de verschuiving naar financieringen van grotere omvang.

Tabel 5.1d Totaal aantal verstrekte non-bancaire financieringen 2022-2023¹²

Jaar	Totaal	< €50k	€50 - 250k	€250k-1 mln.	> €1 mln.
2022	74.629	48.905	18.519	6.908	297
2023	85.369	68.625	14.189	2.040	515
Groei 2022-2023	14%	40%	-23%	-70%	73%

12. ex factoringmaatschappijen

5.2 Omvang bancaire financiering

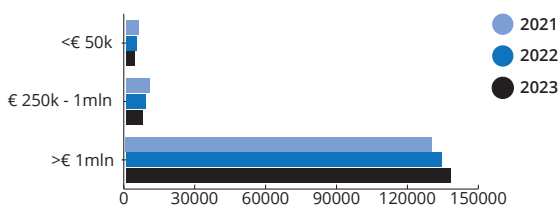
De omvang van MKB financiering door banken is bepaald aan de hand van de data van de DNB¹³. Deze data betreft de omvang van de financieringen in de volgende categorieën < €0,25 mln., €0,25- 1 mln. en > €1 mln.

Het aantal verstrekkingen < 1 miljoen door Banken is in 2023 wederom gedaald. Ten opzichte van 2022 hebben de Banken, 14,7% minder nieuwe verstrekkingen gedaan in deze categorieën. Mede hierdoor is het aandeel non-bancaire financieringen onder €1 miljoen verder gestegen van 29% in 2022 naar 36% in 2023 ten opzichte van de bancaire financieringen. Desalniettemin hebben de Banken in 2023 in totaal, in volume € meer kredieten verstrekt aan het MKB als gevolg van een stijging in de kredietklasse groter dan €1 miljoen.

Tabel 5.2a Totaal nieuwe verstrekkingen (x €1 mln.)

Jaar	2021	2022	2023	Groei 2022-2023
Financieringsomvang < €0,25 mln.	5.449	4.358	3.685	-15%
Financieringsomvang €0,25 - €1 mln.	10.074	8.317	7.132	-14%
Financieringsomvang > €1 mln.	129.471	133.649	137.344	3%
Totaal	144.994	146.324	148.161	1%

Omvang bancaire verstrekkingen (x €1mln.)

Tabel 5.2b Financieringslandschap (< €1 mln.)

Financieringsvorm	2023	Aandeel	2022	Aandeel
Bancair	7.049	64%	7.690	71%
Non-bancair	4.031	36%	3.191	29%
Totaal	11.080	100,00%	10.881	100,00%

13. Bron: Deposito's en leningen van MFI's aan niet-financiële bedrijven, volumes, gecorrigeerd voor breuken (Maand)

5.2a Heronderhandelingen

In de bancaire data zijn ook heronderhandelingen meegenomen. Onder heronderhandelingen vallen alle nieuwe contracten die niet bestaan uit nieuw geld, maar uit vernieuwd geld. Bij een heronderhandeling komen bank en cliënt nieuwe contractvoorwaarden overeen voor bestaande leningen.

Om een goed overzicht te krijgen van het werkelijk aantal nieuwe verstrekte financieringen door banken is ervoor gekozen om alleen te kijken naar de nieuwe verstrekkingen verminderd met de heronderhandelingen van bestaande contracten.

De totale verstrekkingen (nieuw verminderd met heronderhandeling) zijn in 2023 toegenomen. De stijging die genoteerd is, zit in de verstrekkingen groter dan €1 miljoen deze is gestegen van €100.416 mln. in 2022 naar €106.658 mln. in 2023. Dit is het gevolg van een steeds groter financieringsbehoefte van het groter MKB. Daarentegen is de kredietbehoefte van het kleiner MKB in de non-bancaire sector gestegen. Dit is ook terug te zien in de klasse onder €1 miljoen. Hier is een stijging waargenomen van het marktaandeel van de non-bancaire sector in die klassen (van 29% in 2022 naar 36% in 2023 tot €1 miljoen).

Tabel 5.2c Totaal nieuwe verstrekkingen minus heronderhandelingen (x €1 mln.)

Jaar	2021	2022	2023	Groei 2022-2023
Financieringsomvang < €0,25 mln.	2.435	2.177	2.043	-6%
Financieringsomvang €0,25 - €1 mln.	6.180	5.513	5.006	-9%
Financieringsomvang > €1 mln.	104.844	100.416	106.658	6%
Totaal	113.459	108.106	113.707	5%

5.3 Verhoudingen non-bancaire en bancaire financieringsmarkt in MKB financieringsmarkt tot €1 mln.

Door de MKB financieringsmarkt (tot €1 mln) als geheel (bancaire en non-bancaire) is er in 2023 voor ruim €11.080 miljard aan financieringen verstrekt, ongeveer 1,2% meer dan in 2022 (€10.881 miljard). Van deze €11.080 miljard is 64% door banken gefinancierd en 36% door non-bancaire financiers, ten opzichte van respectievelijk 71% en 29% in 2022. In de verhouding tussen non-bancaire en bancaire financieringen in de MKB financieringsmarkt, is het aandeel van non-bancaire financiering dus met 7%-punt toegenomen tussen 2022 en 2023.

In totaal is aan ondernemers in 2023 (totaal nieuwe verstrekkingen minus heronderhandelingen) €5.095 miljard aan financiering verstrekt aan kleinere financieringen met een omvang tot €250.000. Dit is een stijging van €627 mln. ten opzichte van de €4.468 miljard aan verstrekte financiering in deze categorie in 2022. Van deze €5.095 miljard aan verstrekte financiering bestaat 40% uit bancaire financiering en 60% uit non-bancaire financiering, in vergelijking met 2022 was dit 49% respectievelijk 51%.

Bij grotere financieringsrondes (€250k - €1 mln.) bedroeg het totaal aan verstrekte financiering (totaal nieuwe verstrekkingen minus heronderhandelingen) in 2023 €5.985 mld. ten opzichte van de €6.413 mld aan verstrekte financiering in 2022. Hiervan bestaat 84% uit bancaire financiering en 16% uit non-bancaire financiering in 2023, ten opzichte van respectievelijk 86% bancaire financieringen en 14% non-bancaire in 2022. Het markt-aandeel van de non-bancaire financieringsmarkt is dan ook in deze categorie gestegen net als de categorie financieringen kleiner dan €250.000.

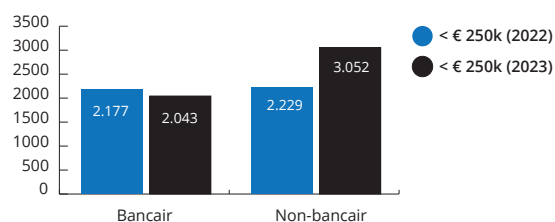
Tabel 5.3a Bancaire en non-bancaire financieringslandschap 2023 (x €1 mln.)

Financieringsvorm	< €250k	€250 - 1 mln.	Totaal	Aandeel
Bancair minus heronderhandeling	2.043	5.006	7.049	64%
Non-bancair	3.052	979	4.031	36%
Totaal	5.095	5.985	11.080	100%

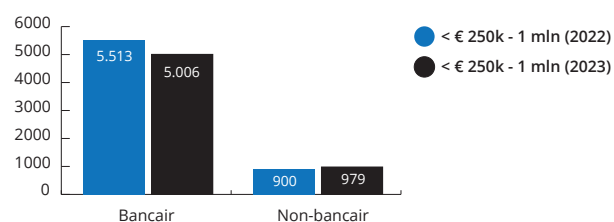
Tabel 5.3b Bancaire en non-bancaire financieringslandschap 2022 (x €1 mln.)

Financieringsvorm	< €250k	€250 - 1 mln.	Totaal	Aandeel
Bancair minus heronderhandeling	2.177	5.513	7.690	71%
Non-bancair	2.291	900	3.191	29%
Totaal	4.468	6.413	10.881	100%

Bancaire en non-bancaire financieringslandschap Totale verstrekking <250k

Bancaire en non-bancaire financieringslandschap totale verstrekking 250k - 1 mln.

De resultaten laten een verschuiving zien in de verhouding tussen de non-bancaire en bancaire financieringsmarkt, echter non-bancaire financiers kunnen nog niet alles opvangen. De totale financiering aan het MKB neemt ogenschijnlijk nog steeds structureel af. Mogelijke verklaring is dat het MKB andere financieringsbronnen heeft gevonden en/of investeringen uitstelt. Waar banken zich meer zijn gaan richten op grotere financieringen, wordt de non-bancaire sector steeds meer gebruikt voor financieringen tot €1 miljoen aan het MKB.

6. Overige non-bancaire ontwikkelingen

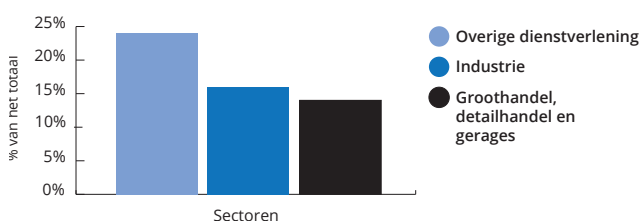
Binnen dit onderzoek zijn naast de totale non-bancaire financiering ook andere onderwerpen onderzocht op sectorbreed niveau:

- Financiering op sector niveau
- Default percentage financiering
- Gemiddeld rentepercentage portefeuille
- Inclusief financieringslandschap
- Leeftijdsverhouding financiers
- Financieel advies non-bancaire financiering
- Groeiverwachting

6.1 De non-bancaire financieringsmarkt op sectorniveau

In ons onderzoek naar de non-bancaire financieringsmarkt in 2023 presenteren we voor het eerst de resultaten op sectorniveau. Opvallend is dat de sectoren overige dienstverlening, industrie, groothandel, detailhandel en garages gemiddeld de meeste financiering ontvingen. Volgens de Financieringsmonitor 2023¹⁴ zag de industrie eind 2022 de grootste toename in uitstaande kredietverlening, terwijl de sector 'overige dienstverlening' een daling ondervond. Interessant is de groei van financiering in de ICT-sectoren de daling in delfstofwinning, terwijl de sector onroerend goed de hoogste kredietverlening ontving¹⁵.

Top 3 sectoren Non-bancair gefinancierd 2023

6.1a Sectorale verdeling per financieringsvorm

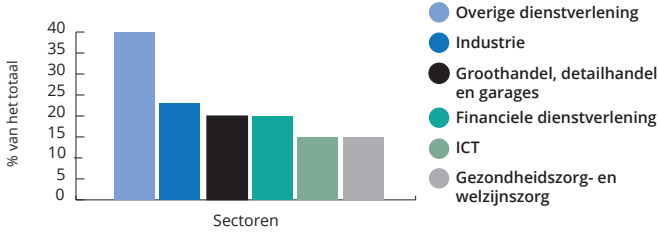
Factoring bleek voornamelijk te zijn gericht op 'overige dienstverlening' en de Industrie. Crowdfunding platforms gaven de voorkeur aan de Industrie en Onroerend Goed. Direct Lenders richtten zich op de Groothandel, Detailhandel, Garages, Horeca en Bouwnijverheid. Leasemaatschappijen financierden vooral Vervoer & Opslag. De MKB Beurs steunde overwegend Overige Dienstverlening en Industrie, terwijl Vastgoedfinanciers zich concentreerden 'Overige Dienstverlening', Horeca en Bouwnijverheid. Hierna volgt een overzicht van de voornamelijkste sectoren die financieringen hebben ontvangen vanuit de non-bancaire financieringsmarkt in 2023, per financieringsvorm.

14. Financieringsmonitor 2023 (overheid.nl)

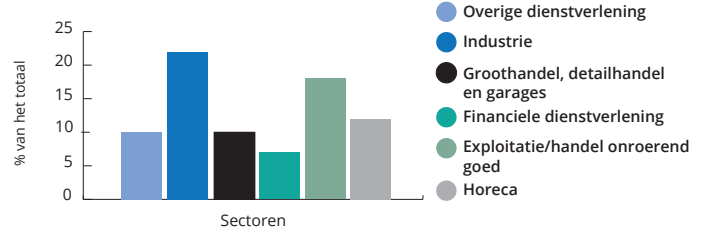
15. Bron: CBS, DNB (2023), Kredietverlening Nederlandse grootbanken aan Nederlands midden- en kleinbedrijf. Uitstaande kredietverlening aan het mkb, leningen en rekeningcourant, 2013-2023 1) <= 0.25 mln. euro > 0.25 mln. en <= 1 mln euro > 1 mln. euro mld euro. De bedragen hebben alleen betrekking op de kredietverlening aan het mkb door de drie Nederlandse grootbanken.

Financiering op sectorniveau 2023

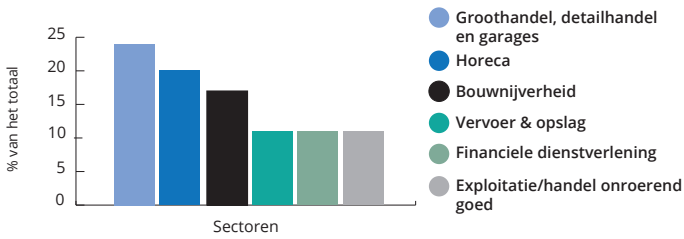
Factoring

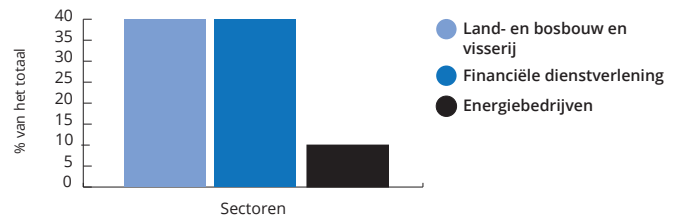
Crowdfunding

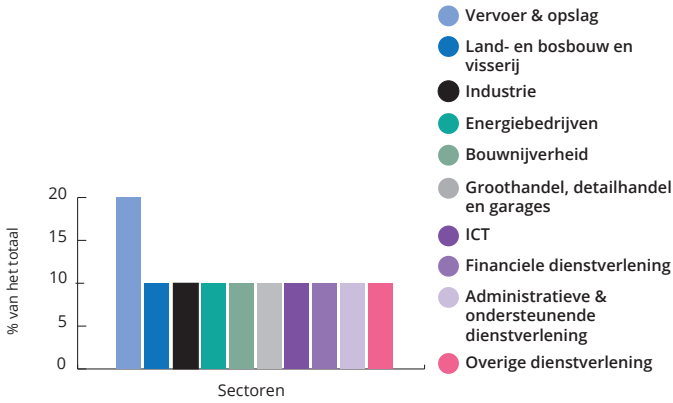
Directlending

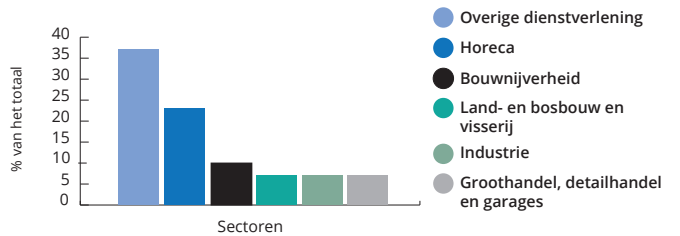
MKB Beurs

Lease

Vastgoedfinanciering

6.2 Default percentage financiering

Binnen dit onderzoek zijn de deelnemende partijen gevraagd naar het percentage financieringen dat niet terugbetaald kan worden door de kredietnemer. Omdat verschillende partijen binnen de non-bancaire financieringsmarkt verschillende definities hanteren voor het begrip *default financiering* is allereerst gevraagd wat deze definities zijn. De helft van de ondervraagden hanteerde een default definitie tussen de 30-90 dagen achterstand. Vervolgens werd gevraagd wat het default percentage over 2023 is volgens de eigen definitie.

6.2a Ondernemers hebben steeds meer moeite met aflossen

De resultaten van dit onderzoek laten zien dat het percentage financieringen dat als 'default' wordt beschouwd op basis van de eigen definitie, oftewel niet terugbetaald kan worden door de kredietnemer, in 2023 is gestegen. In 2023 lag het percentage financieringen dat in 2023 in default is, bij de verschillende financiers tussen de 0% en 14% in vergelijking met een range van 0% tot 10% in 2022. Het gemiddelde percentage default financieringen in 2023 volgens de eigen gegeven definitie bedraagt 3% ten opzichte van 1,67% in 2022. De stijging van de default percentage in de non-bancaire sector is mogelijk de nasleep van de COVID-19 pandemie waarbij het MKB nog steeds geconfronteerd wordt door betalingsregelingen voor terugbetalen van de corona steun. Ook spelen de macro-economische uitdagingen, zoals de inflatie, hoge energieprijzen en geopolitieke spanningen en handel mogelijk een rol voor het stijgen van dit default percentage in 2023.

Tabel 6.2a Gemiddeld default % op basis van eigen definitie

	% 2023	% 2022	% 2021
Hoogste	14,0	10	4,7
Laagste	0	0	0
Gemiddeld	3,00	1,67	1,13

6.3 Gemiddeld rentepercentage portefeuille

Binnen dit onderzoek is ook informatie verzameld over het gemiddelde gehanteerde rentepercentage van de deelnemende financiers. De gehanteerde rentepercentages binnen de non-bancaire financieringsmarkt lagen in 2023 tussen de 6% en 36% t.o.v. 3% respectievelijk 35% in 2022. Het gemiddelde rentepercentage is in 2023 met 1 procentpunt gestegen van 8% in 2022 naar 9%. Dit is een gemiddeld lagere toename dan de inflatiecijfers in 2023 van Nederland.

Omwille van de privacy van de individuele financiers is besloten het gemiddelde rentepercentage voor de non-bancaire sector als geheel te vermelden, niet per financieringsvorm. De deelnemende factoringmaatschappijen konden geen inzicht geven in hun rentepercentages. Dit mede omdat een factorloon uit meerdere componenten bestaat.

Tabel 6.3a Rentepercentages (non-bancaire)

Rentepercentages (non-bancair)	2023	2022	2021
Hoogste	36%	35%	9%
Laagste	6%	3%	5%
Gemiddeld	9%	8%	7%

6.3a Gemiddelde rentepercentages liggen niet ver uit elkaar

Hoewel de bancaire zakelijke rentetarieven¹⁶ aanzienlijk lager blijven dan de hoogste rentestanden in de non-bancaire financieringsmarkt, is het opmerkelijk dat het gemiddelde rentepercentage van non-bancaire financieringen in 2023 met slechts 4 tot 5 procentpunten verschilt van de gemiddelde bancaire rentepercentages.

Tabel 6.3b Rentepercentages (bancaire)

Bancaire rente	2023	2022	2021
Nieuwe zakelijke kredieten	5%	3%	2%
Uitstaande zakelijke kredieten	4%	2%	2%

16. DNB: Deposito's en leningen van MFI's aan huishoudens, rentepercentages per maand vanaf januari 2003. Gecorrigeerd voor reeksbreuken

6.4 Inclusief financieringslandschap

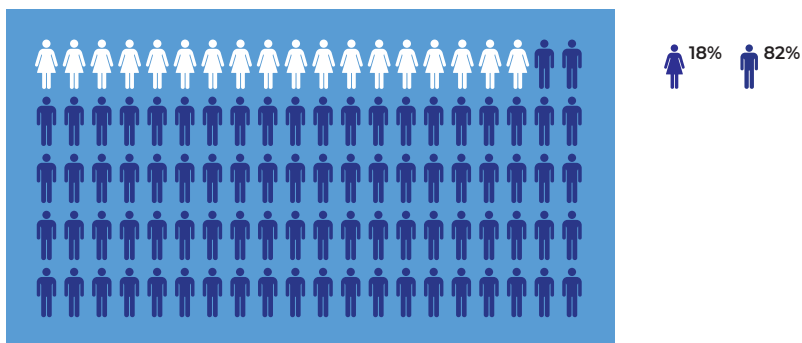
6.4a Code-V als aanjager voor gelijke toegang tot financiering

Stichting MKB Financiering steunt het Code-V initiatief waarmee financiers zich committeren voor een betere toegang tot financiering aan vrouwelijke ondernemers. Dit is niet alleen belangrijk voor de kansengelijkheid van vrouwen maar ook voor het algehele verdienvermogen van Nederland. Om dit initiatief kracht bij te zetten, hebben wij aan de non-bancaire financiers gevraagd of zij met ons willen delen wat de verhoudingen man/vrouw zijn als het gaat om de toegang tot financiers. Hierbij hebben wij gevraagd naar het % vrouwelijke ondernemers en % mannelijke ondernemers die door de non-bancaire financieringsmarkt gefinancierd zijn. Dit onderdeel is nieuw in het Jaaronderzoek 2023 waardoor wij de resultaten van 2023 niet kunnen vergelijken. Informatie over toegang tot de financieringsmarkt o.b.v. gender is er niet of nauwelijks. Om een wezenlijke verandering teweeg te kunnen brengen is het van belang om deze data beschikbaar te krijgen. Overigens zijn er ook financiers die deze gegevens niet bijhouden en hierdoor niet over kunnen rapporteren.

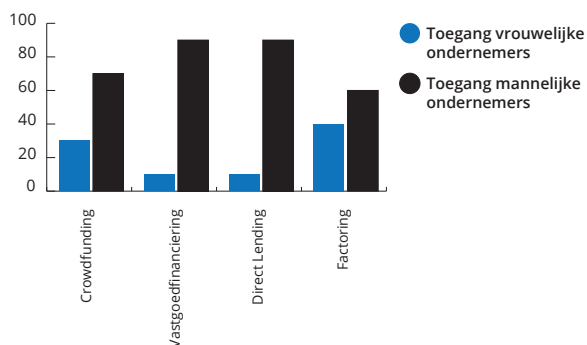
6.4b 82% van non-bancaire financieringen verstrekt aan man

Uit de eerste respons is naar voren gekomen dat er in 2023 van alle non-bancaire financieringen er 18% aan vrouwelijke ondernemers zijn verstrekt. Dit lage percentage lijkt te bevestigen dat vrouwelijke ondernemers ogenschijnlijk minder snel financiering krijgen.

Toegang non-bancaire financiering op vrouwlijke ondernemers

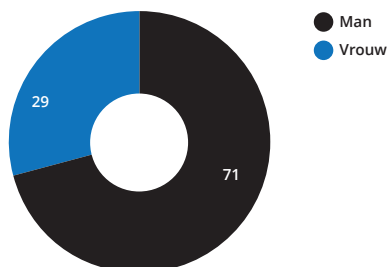
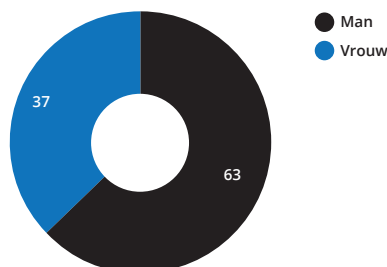

Toegang financiering op financieringsvorm

6.4c Minder vrouwen werkzaam in de non-bancaire financieringsmarkt

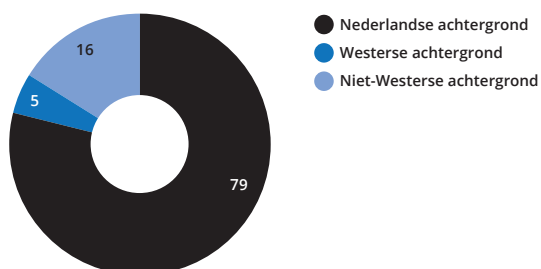
In 2023 zijn er ongeveer 8% minder vrouwen werkzaam geweest bij de deelnemende non-bancaire financiers dan in 2022. Van de werknemers is 29% vrouw en 71% man in 2023, in vergelijking met 37% vrouw en 63% man in 2022. Dit is een aanzienlijke daling van 22%.

Mannen/vrouwen werkzaam 2023 %**Mannen/vrouwen werkzaam 2022 %**

Hiermee loopt de non-bancaire sector ruim achter op de bancaire sector waar in 2022 iets meer dan de helft van de medewerkers man was en 44% vrouw, zoals gerapporteerd door de Nederlandse Vereniging van Banken met betrekking tot "Werkgeverschap".¹⁷

6.4d 16% van de Niet-Westerse ondernemers worden gefinancierd door de non-bancaire sector

Een inclusiever financieringslandschap betekent ook dat de toegang tot financiering voor alle ondernemers gelijk moet zijn, ongeacht de achtergrond van de ondernemer. Stichting MKB financiering heeft dit jaar voor het eerst getracht om de toegang tot de non-bancaire financieringsmarkt voor ondernemers met een niet-Nederlandse achtergrond in kaart te brengen. Hierbij hebben wij de respondenten de vraag gesteld of zij de verhouding willen delen m.b.t. de verstrekte financieringen aan ondernemers met een Nederlandse, Westerse of Niet-Westerse achtergrond. Minder dan 25% van de gefinancierde ondernemers heeft een niet-Nederlandse achtergrond.

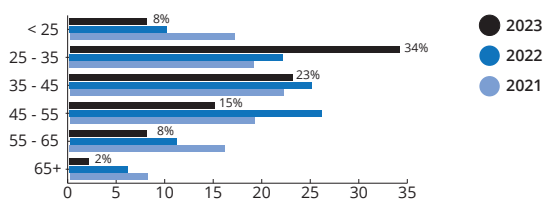
Toegang tot financieren o.b.v. afkomst 2023 %

17. Bron: <https://www.bankinbeeld.nl/thema/werkgeverschap/>

6.4e Leeftijdsverhouding werknemers

In 2023 was ongeveer 72% van de werknemers van deelnemende financiers tussen de 25 en 55 jaar t.o.v. 73% in 2022. Opvallend is dat er steeds minder werknemers onder de 25 jaar werkzaam zijn in de non-bancaire sector. In 2023 was 8% van de werknemers jonger dan 25 jaar t.o.v. 10% in 2022. In 2021 was dit percentage zelfs 17%. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat een deel van de in 2021 jongere werknemers in 2022 de leeftijd van 25 jaar heeft bereikt, en daarom naar de categorie 25-35 jaar is verschoven. Desondanks is 42% van de werknemers jonger dan 35 jaar t.o.v. 22% in de bankensector¹⁸. De 55+'ers vertegenwoordigen in 2023 10% van de werknemers t.o.v. 17% in 2022. Mogelijk is de daling te wijten aan een natuurlijk verloop binnen de organisaties.

Leeftijdsverhouding werknemers

6.5 Financieel advies over Non-bancaire financiering

SMF heeft aanvullend onderzoek uitgevoerd naar de ontwikkelingen met betrekking tot financieringsadvies aan het MKB, zowel bancaire als non-bancaire financiering. Dit advies wordt gegeven door diverse groepen financieringsadviseurs, zowel werkzaam voor banken, non-bancaire financiers en onafhankelijk adviseurs, zoals accountants, financieringsadviseurs en corporate finance. Hiervan is een toenemend aantal adviseurs gekwalificeerd als Erkend Financieringsadviseur MKB en zijn ze werkzaam voor een organisatie met het keurmerk Erkend Financieringsadvies MKB. Het onderzoek betrof deze Erkend Financieringsadviseurs MKB over 2023.

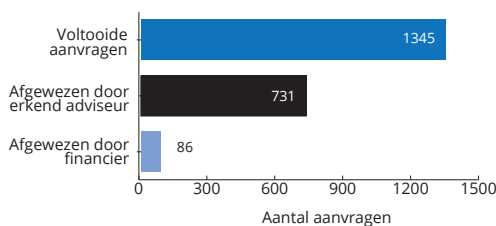
6.5a Erkend Financieringsadviseurs MKB ontzorgt de financier

Stichting MKB Financiering houdt jaarlijks een zelfassessment onder de Erkende financieringsadviseurs. De resultaten van 71 Erkend financieringsadviseurs zijn door ons verwerkt. Opvallend is dat van de 2162 aanvragen zij 33% zelf afwijzen en deze nimmer de financier bereikt. Van het aantal dat de financiers wel bereikt, 1431 aanvragen, wordt slechts 6% door de financiers afgewezen. Hieruit kan worden afgeleid dat Erkend financieringsadviseurs kwalitatieve onderbouwde aanvragen indienen. Hun kennis en kunde komt ook tot uiting doordat zij aan de voorkant ruim 1/3de van de aanvragen tegenhouden waar de financiers indirect profijt van hebben.

Tabel 6.5a Erkend Financieringsadviseurs in beeld

Totaal # aanvragen	Gemiddelde # aanvragen per Erkend adviseur	Volume	Gemiddelde kredietaanvraag
2162	30	€849.806.998	€393.065

Voltooidte aanvragen v.s. afgewezen aanvragen

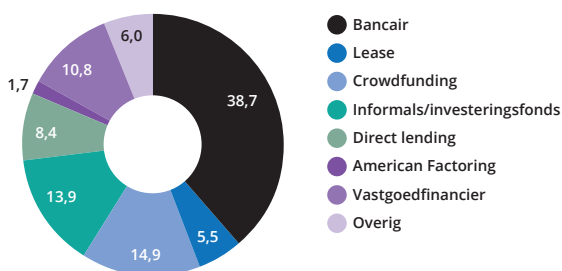

6.5b Erkend Financieringsadviseurs MKB maken meer gebruik van non-bancaire financiers

Het gegeven financieringsadvies dat uitkomt op bancaire of non-bancaire financiering, lag bij Erkend Financieringsadviseurs MKB in 2022 op 43%, respectievelijk 57%. In 2023 is deze verhouding verder uit elkaar gaan liggen, waarbij ruim 61% van de aanvragen wordt ingevuld door de non-bancaire financieringsmarkt. De grootste financieringsvorm waar Erkende adviseurs de aanvragen onderbrengen zijn op dit moment de crowdfundingplatformen gevolgd door de informele investeerders en investeringsfondsen.

Verstreckte financieringen via Erkend financieringsadviseur %

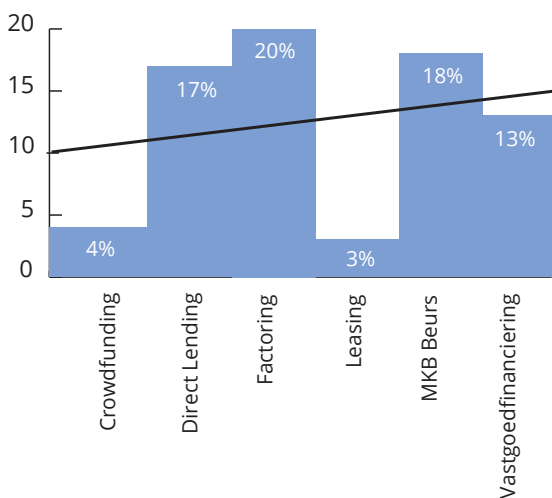
*n.a.v. zelfassessment van 71 erkende adviseurs in de afgelopen 12 maanden

6.6 Groeiverwachting 2024

Na een aantal bewogen jaren, hebben wij onze respondenten gevraagd naar hun groeiverwachtingen voor het 2024. De non-bancaire financieringsmarkt tezamen verwacht wederom de groei in 2024 voor te zetten. Gemiddeld genomen verwacht men een groei van 12%.

**Groeiverwachting 2024
Non-bancaire financieringsmarkt**

7. Conclusie

Uit dit onderzoek blijkt dat non-bancaire financiering een steeds belangrijkere bron van financiering voor het MKB vormt en volop in ontwikkeling is. De non-bancaire financieringsmarkt is in 2023 namelijk verder gegroeid met 27% tot ruim €5.148 mld ten opzichte van €4.061 mld in 2022.

Ook laten de onderzochte non-bancaire financieringsvormen afzonderlijk in 2023 groei zien. Lease en factoring waren in 2023 samen verantwoordelijk voor ongeveer 57% van de totale non-bancaire financieringsmarkt.

Van de €5.148 miljard aan totaal verstrekte non-bancaire financiering bestaat ongeveer 60% uit financieringen onder de €250.000 en 40% uit financieringen boven de €250.000. De grootste groei is te zien in de financieringen tussen de €50.000 en €250.000. Deze klasse is met 62% gestegen in 2023 terwijl in 2022 er een daling is waargenomen van 10%. Ook blijven de financieringen vanaf €1 miljoen nog sterk groeien van €924 miljoen in 2022 naar €1.117 miljard in 2023.

Het totaal aantal verstrekte financieringen is tussen 2022 en 2023 met gemiddeld 14% gestegen. Financieringen tot €250.000 zijn vaker verstrekt in 2023 ten opzichte van 2022. Opvallend is de daling in het aantal verstrekte financieringen vanaf €50.000 tot €1 miljoen terwijl het totaalbedrag aan verstrekte financiering in deze klasse is toegenomen. Opvallend is ook de stijging van 73% in het aantal verstrekte financieringen, groter dan €1 miljoen. Tezamen bevestigt dit de verschuiving naar financieringen van grotere omvang.

Het aantal verstrekkingen < €1 miljoen door Banken is in 2023 verder gedaald. Ten opzichte van 2022 hebben de Banken, 14,7% minder nieuwe verstrekkingen gedaan in deze categorieën. Mede hierdoor is het aandeel non-bancaire financieringen onder €1 miljoen verder gestegen van 29% in 2022 naar 36% in 2023 ten opzichte van de bancaire financieringen.

Uit de resultaten van de overige onderzochte ontwikkelingen kan geconcludeerd worden dat in 2023 bij de deelnemende partijen:

- De sectoren overige dienstverlening, industrie, groothandel, detailhandel en garages ontvingen in 2023 gemiddeld de meeste financiering van de non-bancaire financiers;
- Kredietnemers meer moeite hebben met aflossen. Het gemiddelde percentage default financieringen in 2023 bedroeg 3% ten opzichte van 1,67% in 2022;
- Het gemiddelde rentepercentage is in 2023 met 1 procentpunt gestegen van 8% in 2022 naar 9%. Het gemiddelde rentepercentage van non-bancaire financieringen in 2023 met slechts 4 tot 5 procentpunten verschilt van de gemiddelde bancaire rentepercentages;
- Van alle non-bancaire financieringen is er in 2023 slechts 18% aan vrouwelijke ondernemers verstrekt;
- In 2023 waren er minder vrouwen werkzaam in de non-bancaire financiering werken (8% daling t.o.v. 2022);
- Minder jonge werknemers onder de 25 jaar en 55+'ers zijn werkzaam in de non-bancaire financieringsmarkt in 2023 (8% in 2023 en 10% in 2022 van de werknemers waren < 25 jaar en 10% in 2023 en 17% in 2022 > 55 jaar);
- Over 2024 verwachten de non-bancaire financiers een groei van 12%.

Voorts is uit aanvullend onderzoek inzake Erkend financieringsadvies MKB gebleken dat de Erkend Financieringsadviseurs MKB in 2023 steeds meer gebruikmaken van non-bancaire financiers (39% bancair en 61% non-bancair). 71 Erkend financieringsadviseurs hebben met ons hun resultaten gedeeld. Zij hebben samen 2162 aanvragen verwerkt met een volume van €850 miljoen. Hiervan zijn er 1431 daadwerkelijke aangeboden aan de financier waarvan slechts 6% door de financiers is afgewezen. Hieruit kan worden afgeleid dat Erkend financieringsadviseurs kwalitatieve onderbouwde aanvragen indienen. De erkende financieringsadviseurs MKB meer gebruikmaken van non-bancaire financiers dan de adviseurs zonder keurmerk, die meer verwijzen naar bancaire financiering. Op basis daarvan kan geconcludeerd worden dat het MKB op een aanvraag bij een Erkend Financieringsadviseur MKB meer onafhankelijke financieringsoplossingen aangeboden krijgt.

8. Over SMF

Stichting MKB Financiering is opgericht door een voorhoede van vertegenwoordigers uit de markt met als doel de toegang tot de non-bancaire financieringsmarkt voor ondernemers te verbeteren. Samenwerking tussen de non-bancaire financiers is de eerste stap op weg naar meer zichtbaarheid en slagkracht van deze jonge sector.

Het belang van de ondernemer op zoek naar passende financiering staat voorop en daarom sluit de stichting zich aan bij een centraal klachtenregister en is er in samenwerking met ondernemers en adviseurs een Gedragscode MKB Financiering opgesteld. Met ingang van 1 januari 2023 is de nieuwe versie van de Gedragscode MKB Financiers 2022 van kracht. Dit is een uitbreiding op eerdere gedragscode uit 2019. Daarnaast is het Keurmerk Erkend Financieringsadvies MKB ontwikkeld voor zakelijke adviseurs die ondernemers begeleiden bij een financieringsaanvraag. Daarnaast heeft SMF met diverse stakeholders de gedragscode kort zakelijk krediet ontwikkeld in 2023.

In 2022/2023 heeft SMF het platform *Passend Financieren* als pilot ontwikkeld, voor verdere ontwikkeling van de markt en ter ondersteuning van het MKB op haar zoektocht naar financiering.

Tevens besteedt de Stichting MKB financiering veel aandacht voor een inclusiever en toegankelijker non-bancaire financieringsmarkt zoals het ondertekenen van het Code-V initiatief waarmee financiers zich committeren voor een betere toegang tot financiering aan vrouwelijke ondernemers en het Nationaal Convenant MKB-Financiering bedoeld om meer ondernemers aan financiering te kunnen helpen voor start en groei. Stichting MKB Financiering zal in 2024 extra aandacht besteden aan het stimuleren van een inclusieve financieringsmarkt en heeft dit als hoofdthema bij het aankomend congres op 3 juni 2024.

9. Onderzoeksverantwoording

De gebruikte data is onder andere afkomstig van brancheorganisaties die een zo nauwkeurig mogelijke inschatting hebben gegeven over de omvang van een bepaalde financieringsvorm. Bij deze brancheorganisaties is waar mogelijk de data van de afgelopen drie jaar weergegeven. Voor de financieringsvormen waarbij deze overzichten ontbreken, heeft SMF zelf data verzameld. Dit geldt voor de financieringsvormen crowdfunding, vastgoedfinanciering, direct lending, MKB Beurs en traditionele factoring. Ruim 170 non-bancaire financiers zijn benaderd om data aan te leveren. Daarbij hebben we extra energie gestoken in de financiers met de grootste volumes. We hebben echter niet van alle financiers de data ontvangen, waardoor de omvang in werkelijkheid groter is dan wat wij hebben kunnen meten. Daarnaast hebben we samengewerkt met NVL en FAAN om voor de lease en American Factoring markt de data te verzamelen. Hierdoor is het aantal deelnemers dat heeft deelgenomen aan het onderzoek over 2023 in totaal 45.

Data 2022 en 2023

De omvang van de financieringsvorm Kredietunies hebben wij in 2023 niet kunnen waarnemen. Hiermee is deze financieringsvorm in het overige deel van het rapport buiten beschouwing gelaten. Daarentegen is de MKB beurs als financieringsvorm weer in beeld per 2023.

De opgevraagde data betreft de verstrekte financiering in 2022 en 2023. Ook heeft Stichting MKB Financiering gedetailleerde aanvullende informatie opgevraagd over het aantal verstrekkingen per financieringsomvang < €50K, €50-250K, €250K – 1 mln. en > €1 mln. Deze data is opgevraagd en ontvangen in de periode van februari t/m maart 2023. In dit rapport is gekozen voor het afronden van cijfers. Hierdoor kunnen verschillen tussen individuele klassen ontstaan. Voor Direct lending, Vastgoedfinanciering, MKB Beurs, Crowdfunding en Factoring heeft SMF over 2023 nieuwe data ontvangen van deelnemende financiers die voor het eerst deelnemen aan dit onderzoek. Om een zo representatief mogelijke vergelijking te kunnen maken zijn deze nieuwe gegevens verwerkt in de totalen zoals gepubliceerd over 2022. Hierdoor kunnen de totalen over 2022 afwijken van de totalen zoals gepubliceerd in het onderzoek naar non-bancaire financiering over 2022.

De afgelopen zeven jaar heeft SMF al eerder onderzoek gepubliceerd over de cijfers van 2017 t/m 2022. Cijfers in dit rapport kunnen echter afwijken van eerder gepubliceerde cijfers. Dit komt door het feit dat SMF bij de vormen crowdfunding, vastgoedfinanciering, direct lending en factoring afhankelijk is van de response vanuit de markt. Hierdoor ontvangt Stichting MKB Financiering naast terugkerende partijen, jaarlijks ook data van nieuwe partijen. Dit heeft tot gevolg dat het één op één vergelijken van data tussen de verschillende jaren lastig is. Ter bevordering van de vergelijkbaarheid van data over de jaren heeft SMF waar mogelijk de eerder gepubliceerde cijfers herberekend op basis van vergelijking door dezelfde partijen die data jaarlijks wel hebben aangeleverd.

www.stichtingmkbfinanciering.nl